

GIVEHØJE

8654 Bryrup

1: Den sydligste af de to "Givehøje" set fra sydøst.

2: Givehøje set fra sydvest. Den nordligste høj 3: Randsten i nordre langside af den sydligste "Givehøj". Her set fra nordvest. 4: Langhøjene er opstået gennem tilføjelser af nye begravelser. Her den sydlige høj set på langs fra vest.

Administration

Ejerforhold	Statsejet
Oprettet	2001
Sidste rettelse	02-2021
Tilsyn og beskadigelser	Kulturarvsstyrelsen - KUAS
Pleje, skiltning og 100 m.-zone	Silkeborg Kommune
FREDNINGSNR.	2610-38
STEDNR.	160410-85

Find Fortidsmindet med GPS

GPS	Breddegrad 56.02658
Længdegrad 9.54525	
UTM-system	E 533973 N 6209165

Beskrivelse

Givehøje - Langhøje fra bondestenalderen

Det er først da mennesket begyndte at ernære sig ved landbrug, at dets grave blev synlige i landskabet. I Danmark sker det omkring 4.000 f. Kr., hvor bondestenalderens Tragtbægerkultur gradvist afløser jægerstenalderens Ertebølle-kultur. Vi har godt nok grave fra Ertebøllekulturen, og de er de ældste vi kender, men jægertidens grave blev blot nedgravet i datidens køkkenmøddinger (se Meilgård-boplads fra jægerstenalderen).

Den sydligste af de to "Givehøje" set fra sydøst.

Givehøje er to smukke øst - vest orienterede langhøje fra bondestenalderens begyndelse. De er ikke udgravet, men deres indhold og opbygning kendes fra andre udgravninger bl.a. ved Salten og Rustrup nord for Givehøje, samt ved Rude Strand og Hørret Skov. I Salten- og Rude-langhøjene fandtes også kobberplader som repræsenterer nogle af de tidligste metalfund vi har fra Danmark. Fundene fra Salten- og Rustrup-langhøjene kan ses i udstillingen på Silkeborg Museum.

Langhøjene består typisk af flere på hinanden følgende begravelser, som gradvist er blevet tilføjet. Der findes store variationer i gravens opbygning. Gravkammeret kan være træbygget eller bestå af stenbyggede sider og med træloft eller som stendysser helt i sten. I den tidlige bondestenalder ses store regionale forskelle i begravelsesskikken, men efterhånden udbreder de stenbyggede dyssegrave sig til det meste af landet.

Givehøje set fra sydvest. Den nordligste høj ses i baggrunden op til træerne.

"Givehøje" ses let fra vejen lige syd for græsmarken hvor de ligger. Højene er 47 m lange, indtil 7,5 m brede og omkring 1 m høje. Det er den almindelige længde, men langhøjene kan være over 100 m lange. Langhøjen "Langdos" ved Thisted er med 132 m Danmarks længste.

Gravhøjene har ved foden været omsluttet af en stenrække. I siderne af især den sydligste af langhøjene ses adskillige jordfaste sten, som sikkert repræsenterer denne randstenskæde.

Randsten i nordre langside af den sydligste "Givehøj". Her set fra nordvest.

Toppen af højene er noget ujævn. Det kan skyldes sammenstyrtninger i underliggende (træopbyggede) grave.

Der findes et gammelt sagn som tilknyttes Givehøje. Sagnene fra de gamle gravhøje findes samlet i Mads Lidegaards fine bog " Danske høje fra sagn og tro", hvorfra sagnet om Givehøje her citeres:

"En kæmpe, Givmanden, i Skanderborg herskede over mange folk, som knurrede over hans hårdhed. For at holde dem nede søgte han hjælp hos en drage, der da også hurtigt fik bragt ro i geledderne. Men så blev han uvenner med dragen og kom i kamp med den. Kæmpen tabte kampen, og for at redde sig selv, sin kone og børnene flygtede han mod vest, vel vidende, at først når de var kommet gennem syv kirkesogne, ville de være uden for uhyrets magt.

Da de var nået til det sjette sogn, Vinding, var dragen lige i hælene på dem, og de måtte efterlade børnene, som den straks dræbte. De blev begravet i de to langhøje. Da Givkonen nåede til grænsen af det syvende sogn, dræbte dragen også hende, og hun ligger begravet i Givkonen (en tilsvarende langhøj) i Bryrup sogn. Givmanden selv nåede helt til Grøde Bakke ved Ikast, hvor han segnede om og døde, udmattet og såret, som han var."

Langhøjene er opstået gennem tilføjelser af nye begravelser. Her den sydlige høj set på langs fra vest.

Måske har sagnet medvirket til at ingen har forgrebet sig på de to høje gennem tiden. De blev fredet allerede i 1880, og området så sikkert ganske anderledes ud på den tid, med store hedearealer som nu er under plov. Da højene (5) blev bygget for 5 - 6.000 år siden var området skovklædt.

Den nordlige af "Givehøjene" set fra sydvest.

